

POROČILO O DEJAVNOSTI ZDRUŽENJA v mandatu 2015 - 2018

1. Pravne osnove za delovanje društva

Združenje deluje od leta 1995 po Zakonu o društvih. V mesecu marcu 2008 je Združenje sprejelo dopolnjen statut v skladu z novo novelo zakona o društvih in spremenilo svoje ime oz. naziv, ki se glasi: *Združenje protifašistov, borcev za vrednote NOB in veteranov Koper*. Statut je bil prvič spremenjen in usklajen s pripombami koprške upravne enote decembra 2011. S sklepom skupščine pa smo ga spremenili tudi v letu in 2017 in sicer smo dopolnili 10. člen, s katerim smo pravno določili organizacijo okroglih miz, spominskih prireditev in založniške dejavnosti v okviru našega osnovnega poslanstva. Spremenili smo 30. člen, s katerim smo odpravili nejasnosti glede izvedbe skupščine, zlasti pa glede volilnih postopkov in volilnega sistema. Spremenili smo tudi 34. člen, s katerim smo določili, da ima Združenje enega podpredsednika in ne več tri, saj je praksa pokazala, da je to neracionalno.

Leta 2015 je društvo pridobilo status društva, ki deluje v javnem interesu, kar je zlasti pomembno za pridobivanje sredstev na mednarodnih in domačih razpisih in možnosti zaposlovanja preko javnih del.

2. Pridobivanje finančnih sredstev za delovanje društva

Vsa ta leta smo si zastavljali izredno ambiciozne programe, ki so, poleg vsakoletne redne dejavnosti, vključevale tudi širše aktivnosti na področju spomeniške dejavnosti, organiziranja javnih tribun in okroglih miz ter publicistike. Tako smo se intenzivno lotili pridobivanja sredstev preko javnih razpisov. Prijavili in pridobili smo sredstva iz razpisa Mestne občine Koper o sofinanciranju programov veteranskih organizacij, iz razpisa Ministrstva za obrambo preko Zveze združenj borcev Republike Slovenije ter v zadnjih dveh letih tudi iz razpisa Luke Koper »Živeti s pristaniščem« za namenske projekte. Še posebej smo pridobivali donatorska sredstva za izdelavo spomenika Danilu Petrinji – Primožu. Zelo pomemben vir dohodkov je pobrana članarina, ki smo jo v zadnjih dveh letih povečali tako, da smo v nekatere krajevne organizacije, kjer ne delujejo odbori, poslali položnice. Tudi nekateri krajevni odbori pridobivajo za svoje akcije donatorska sredstva.

3. Izvedba programa

Združenje protifašistov, borcev in udeležencev NOB ter veteranov Mestne občine Koper je v vseh teh letih kot prioriteto postavila naslednje naloge:

- uresničevanju nalog v javnem interesu pri ohranjanju vrednot NOB, ustavno varovanih zakonskih pravicah vojnih veteranov, žrtvah vojnega nasilja ter nalog na področju vojnih grobišč in spominskih obeležij;

- javnemu sprotnemu odzivanju ob pomembnih družbeno-političnih vprašanjih doma in v tujini, predvsem na prepoznavanju in obsojanju vseh oblik neofašizma, ki se pojavljajo po svetu in v domovini;
- publicistični dejavnosti;
- sodelovanju z vzgojno izobraževalnimi ustanovami s ciljem prenašanja vrednot narodno osvobodilnega boja na mlajše generacije;
- nadaljnji krepitvi dela krajevnih odborov in ustanavljanju novih;
- vključevanju novih članov.

V nadaljevanju navajamo nekaj odmevnih in pomembnih dogodkov, ki smo jih izvedeli v posameznih letih tega mandata.

Leto 2015

Pridobili smo status za delovanje v javnem interesu.

Odgovarjali smo na politične napade na ZB in naraščajoče pojave prevrednotenja polpretekle zgodovine, ki so od nas terjali hitre odzive, sklice tiskovnih konferenc, nastope v sredstvih javnega obveščanja (dnevni tisk, radio in TV) in javnih nastopih. Na skupščini Združenja 27. marca 2015 sem predstavil Peticijo proti rehabilitaciji fašizma v Republiki Italiji, ki je bila sprejeta, in poslana Ministrstvu za zunanje zadeve Republike Slovenije, kar je bilo objavljeno v 4. številki revije „Svobodna misel“. Odlikovanje fašistov so odkrili povsem naključno, potem, ko je 10. februarja 2015 medaljo prejel bersaljer Parido Mori. Pri vsedržavnem združenju protifašistov ANPI in drugih antifašističnih združenj so ugotovili, da je bil Mori bersaljer Salojske republike. Padel je 18. februarja 1944 na Mostu na Soči v spopadu s partizani. Očitno je bil pritisk dovolj velik, saj je italijanska država reagirala in omenjenemu fašistu odvzela priznanje.

Naše združenje je poslalo poziv ministrstvu za Zunanje zadeve Republike Slovenije »Ustavimo fašizem«. Pripravili smo odmevno in zelo dobro obiskano tiskovno konferenco, na kateri smo predstavili poziv in protest zaradi shoda fašistov, ki je bil 23.5.2015 v Gorici. Shod je bil posvečen stoti obletnici vstopa Italije v prvo svetovno vojno, ki je po njenem koncu dobesedno zaslužjila primorski narod, ga trpinčila, mu odvzela identiteto s spremembo imen in priimkov, uvedla sodišča za zaščito države, konfinirala njim politično sumljive Slovence, požigala in pobijala.

2016

Odgovarjali smo na politične napade na ZB in naraščajoče pojave prevrednotenja polpretekle zgodovine. Združenje protifašistov, borcev za vrednote NOB in veteranov Koper, društvo TIGR Primorske in KO Žusterna smo pripravili razpravo o prispevku društva TIGR k ohranjanju spomina na primorski boj proti fašizmu in obudili spomin na pobudnika ustanovitve društva Cirila Pelicona.

13. maja 2016 smo v Pretorski palači organizirali mednarodno okroglo mizo z naslovom »Prvi protifašistični upori leta 1921«. S svojimi prispevki so sodelovali eminentni zgodovinarji, poznavalci tistega časa in sicer Salvator Žitko s prispevkom »Slovinci in Hrvati v Julijski krajini od zloma Avstro-Ogrske monarhije 1918 do prvega protifašističnega odpora 1921«; Milan Pahor s prispevkom »Rast nasilja fašističnih škvader v Trstu (in drugod) v obdobju 1918-1922«, Tulio Vorano s prispevkom »Labinska republika, upor proti fašizmu«; Vlasta Beltram s prispevkom »Fašistično nasilje v slovenski Istri v volilnem letu 1921 skozi domačo

literaturo»; Miloš Ivančič s prispevkom » Prve barikade proti fašistom v osapski dolini« in Vida Rožac s prispevkom »Spomini na vojno, vojna v spominih.

Okrogla miza je bila dobro obiskana, kar nas je spodbudilo, da smo s takimi projekti nadaljevali tudi v naslednjih letih. Primorske novice ter TV Koper-Capodistria sta kot glavna medija regije dogodek spremljala in ga tudi objavila.

2017

V prepoznavanju in obsojanju vseh oblik neofašizma smo dali pobudo, da se tudi v Sloveniji sprejme zakon, ki bo prepovedoval nošenje nacističnih in fašističnih simbolov, in prepove delovanje skrajnih skupin, ki v Sloveniji nosijo uniforme nekdanjih pomagačev nacistične Nemčije. Ugotovili smo, da je slovenska zakonodaja pomanjkljiva, nacističnih simbolov ne prepoveduje, prav tako ni kaznivega dejanja, ki bi izrecno prepovedoval nošenje nacističnih ali fašističnih simbolov in gesel. Občutljivost slovenskega prostora, kjer sta bila fašizem in nacizem še posebno kruta bi morala biti še toliko večja, saj je prav to zlo prejšnjega stoletja namenilo Slovencem izginotje iz zemljevida narodov. Trpljenje Primorcev pod fašizmom vse od leta 1921 do njegova razpada leta 1943 je bilo še posebej hudo, ker so fašisti daleč pred drugo svetovno vojno na sodiščih za zaščito države obsodili in pobili številne domoljube in izselili predvsem na jug Italije zavedne župnike, učitelje ter ostalo inteligenco.

Odzvali smo se na postavitev dodatnih tabel na Titovem trgu z javnim pismom županu. Pri tem smo poudarili, da na združenju ne nasprotujemo postavljanju turističnih tabel, ki naj bi mimoidočim dajale informacije o zgodovini trga, ulice, palače in sicer v treh jezikih slovenskem, italijanskem in angleškem. Table naj bi bile postavljene na primerna mesta, z vsemi poimenovanji v zgodovini Kopra in naj bodo informativnega značaja.

Organizirali smo okroglo mizo »Gentilijeva reforma«, ki se je vsebinsko navezovala na prvo okroglo mizo. O Gentilijevi reformi so predavali eminentni zgodovinarji Slovenske Istre ter Tržaškega: dr. Jože Pirjevec, dr. Milan Pahor, dr. Rok Svetlic, dr. Egon Pelikan, dr. Nadja Terčon in publicist in novinar Miloš Ivančič, ki je z dokumentarnimi pričevanji osvetlil dogodke tistega časa.

S svojimi stališči smo se vključili v kampanjo pred referendumom o drugem tiru, ki je predvsem za Luko Koper in slovensko gospodarstvo izrednega pomena. O pomenu tega pišemo tudi v reviji Svobodna beseda. Da bi bili čimbolje seznanjeni z gradnjo drugega tira, smo v odbor civilne družbe za spremeljanje in izvajanje gradnje drugega tira predlagali našega člana Jadrana Bajca. Naš predlog je bil sprejet, postal je predsednik odbora in od leta 2018 aktivno in strokovno deluje v tem odboru, kar pričajo tudi njegovi nastopi na televiziji in v drugih medijih.

Na pobudo kopske in novogoriške organizacije je bil pripravljen predlog za spremembo Zakona o praznikih in dela prostih dnevih in sicer, da se beseda »vrnitev« Primorske nadomesti z besedo »priključitev«. Predsednik Državnega zbora je našo pobudo sprejel, podpredsednik DZ Matjaž Nemeč pa jo je s sedeminpetdesetimi podpisi vložil v parlamentarno proceduro.

Dan priklučitve Primorske smo še posebej obeležili s pripravo razstave o Partizanskem pevskem zboru Srečko Kosovel v Pokrajinskem arhivu Koper, ki je bila deležna velikega zanimanja.

2018

Tudi v preteklem letu smo se odzivali na vse dogodke, ki izkrivljajo zgodovinsko resnico o partizanskem boju. 2. avgusta smo pripravili protestno zborovanje proti potvarjanju zgodovinskih dejstev v programih TV Slovenija na Titovem trgu v Kopru. Udeležba je bila velika iz vseh delov Primorske in tudi od drugje. Nadaljevali smo s z aktivnostmi v parlamentu za sprejem Zakona o prepovedi nošenja fašističnih in nacističnih simbolov.

Tudi v letu 2018 smo organizirali nekatere odmevne prireditve in sicer:

6. oktobra smo v Gračišču skupaj z Osnovno šolo Gračišče proslavili 75. obletnico Istrskega odreda, sredi oktobra pa smo v Loparju počastili spomin na borce partizanskega mornariškega odreda.

V zadnjih dneh oktobra smo položili vence na številna spominska obeležja, med njimi na Titovem trgu in Hlavatyjevem parku.

V decembru smo organizirali okroglo mizo o borcu in graditelju Luke Koper Danilu Petrinja – Primožu, ki je bila zelo dobro obiskana in je osvetlila njegovo vlogo pri izgradnji luke in železnice.

Organizirali smo razgovore na osnovnih in srednjih šolah o tradicijah NOB in oživljanju fašizma. Tako ugotavljamo, da se naših prireditev udeležuje vedno več mladih.

V letih tega mandata smo poleg že navedenega vsako leto organizirali:

- Spominska slovesnost v Borštu na pobite člane Komande mesta Koper;
- Dan upora proti okupatorju v Sv. Antonu (april);
- Spomin na požig vasi Gabrovica (maj);
- Dan borca - 4. julij na Srminu in v drugih krajih;
- proslave v spomin na žrtve požigalske ofenzive v Dekanih, Bertokih, Pobegih-Čežarjih in Sv. Antonu (september, oktober)
- Spomin na ustanovitev Mornariškega odreda Koper v Loparju (oktober);
- Meddržavno proslavo v Kučibregu (november).

S pohodniki in praporščaki smo sodelovali na vseslovenskih in državnih proslavah in proslavah pokrajinskega značaja.

- Dražgoše – januar
- Nanos - marec
- Črni vrh - marec
- Ljubelj - junij
- Pokljuka s pohodom na Triglav - julij
- Želin – Vojsko - avgust
- Dan priključitve Primorske
- Dolenjska –Žužemberk, Cvibelj in ostali kraji spomina - oktober

Naši člani so se organizirano udeleževali pohodov v Dražgoše, v Lopar, Truške-Boršt, (Pot rešenega ameriškega letalca), Truške – Kučibreg.

Organizirani so bili pohodi ob spominskih obeležjih v naši občini, s tem je prisotna skrb za te pomnike.

Člani se udeležujejo tudi drugih pohodov, ki jih organizirajo druga društva (Planinci, TIGR).

4. Skrb za spominska obeležja

2015

Komisija za spomeniško varstvo Združenja je s sredstvi MO Koper v celoti obnovila osrednji spomenik v Sv. Antonu.

Člani KO Sv. Anton pa so v celoti s sponzorskimi sredstvi in prostovoljnim delom obnovili spominska obeležja v Pečkih in Šuštetih in na novo postavili obeležje v Turkih.

Člani krajevne organizacije Semedela so na lastne stroške premaknili spomenik prekomorcev, kar je bilo zelo zahtevno delo.

Krajevna organizacija Pobegi – Čežarji je temeljito prenovila park pred spomenikom in opravila vsa druga potrebna dela pred komemoracijo v spomin na padle v požigalski ofenzivi.

2016

15. maja 2016 smo postavili in odkrili obeležje na spomeniku v Ospu v spomin in zahvalo predvojnemu protifašistu in organizatorju prvega upora proti škvadristom župniku Francu Malalanu.

2017

V letu 2017 smo se intenzivno vključili v republiški projekt zbiranja podatkov o partizanskih spominskih obeležjih za elektronski vpis na portal Geopedia.si. Tako so člani Komisije za spominska obeležja obiskali in dokumentirali vsa spominska obeležja v Mestni občini Koper. Lokacije in podatke o obeležjih so vnesli na zemljevid v digitalni obliki. Tako so na portalu Geopedia.si vnešena vsa partizanska in odporniška obeležja s fotografijami in najpomembnejšimi podatki.

Poleg tega smo pridobili vso potrebno dokumentacijo in sredstva za postavitev spomenika Danilu Petrinja - Primožu ter obnovili nekatere spominske plošče.

2018

26. aprila smo v Hlavatyjevem parku v Koprju odkrili spomenik Danilu Petrinji- Primožu, revolucionarju, partizanu in ustanovitelju in prvemu direktorju Luke Koper. Nadaljevali smo z elektronskim vpisom na portal Geopedia.si.

V naši občini je 126 spominskih obeležij NOB. Zanje skrbijo Krajevne organizacije ZB in KS ob pomoči Združenja Koper ter s podporo MO Koper. Marsikatera spominska obeležja so bila obnovljena s prostovoljnim delom članov združenja.

5. Založniška in informativna dejavnost

2015

Predstavitev ponatisnjene in dopolnjene knjige Alda Piriha »Pomlad na Obali«. (Miloš Ivančič)

Digitalizacija knjige »Istra v boju za svobodo«. (Miloš Ivančič)

2016

Natis knjige Osapska roža avtorja Miloša Ivančiča in njeno predstavitev v Gabrovici

2017

Izdali smo tiskano brošuro »Prvi protifašistični upori leta 1921«, v kateri smo objavili zgodovinske prispevke, ki so jih priznani zgodovinarji predstavili na okrogli mizi maja 2016. Uredili in objavili smo jo tudi kot e-knjigo.

Pripravili in objavili smo E-knjigo »Istra v boju za svobodo«, ki sta jo uredila Vlasta Beltram in Miloš Ivančič.

Pripravili in objavili smo E-faksimile Julijska krajina - gradivo za mirovno pogodbo v Parizu, ki je napisana v treh jezikih: angleščini, francoščini in ruščini.

Pripravili in objavili smo kot e-knjigo poročilo skupne zgodovinske komisije Slovenije in Italije v italijanščini »Relazioni italo-slovene 1880 – 1956«.

Krajevni odbor ZB Sv. Anton pa je izdal zgibanko »Pot spomina na II. svetovno vojno«, ki opisuje pot od Spominskega parka do vseh obeležij, zgodovinskih točk, znamenitosti in posebnosti v KS.

2018

Izdali smo knjigo Miloša Ivančiča »Fašizem za butalce« in organizirali njeno predstavitev. Na internetu smo objavili e-brošuro »Gentilijeva reforma« z objavo zgodovinskih prispevkov o potujčevanju Primorcev med fašistično okupacijo, ki so bili predstavljeni na mednarodni okrogli mizi maja v Kopru.

Ažurno urejamo naš bilten - spletno mesto WWW.zb-koper.si s 48 spletnimi stranmi, ki so imele v enem letu skupaj 102.000 obiskov oz. bralcev in FB stran naše organizacije, ki v posameznem letu dosega skoraj 500.000 ogledov.

6. Gibanje članstva

Vključevanje novih članov je ena izmed temeljnih nalog krajevnih odborov. Tako smo v letu 2015 sprejeli 64 novih članov, v letu 2016 smo sprejeli 41 novih članov, 2017 smo sprejeli 60 novih članov in v letu 2018 45 novih članov.

V letu 2017 in 2018 smo začeli v tiste krajevne odbore, ki ne delujejo, pošiljati položnice in veliko število se jih je vrnilo, saj so naslovniki umrli. Tako smo začeli lani z rednim čiščenjem evidenc. Po sedanjih evidencah je bilo konec leta 2018 članov 1105. Članstvo se je napram letu 2017 zmanjšalo prav zaradi čiščenja evidenc.

V letu 2018 smo ponovno ustanovili Krajevni odbor Koper in ob tem so se ažurirale tudi evidence. Še vedno pa nimamo točnega stanja članstva v nekaterih drugih krajevnih organizacijah. Ob tem je potrebno povedati, da je potrebno evidence članstva še najprej pregledati in ažurirati, zlasti tam, kjer krajevni odbori ne delujejo.

O uspešnem delu naših članov in organizacij pričajo tudi najvišja priznanja, ki so jih prejeli.

Tako so častni člani Združenja postali Jože Furlan, Danilo Ivančič in Franc Škerjanc. Zlato plaketo Zveze borcev Slovenije pa so prejeli Moški pevski zbor Lopar, Ciril Koprivc, Lucijan Pelicon, Miloš Ivančič, Marjan Vidmar in Karlo Emeršič, republiško priznanje za najboljšo krajevno organizacijo ZB pa sta prejeli ZB Bertoki in Sv. Anton.

7. Sodelovanje z drugimi združenji in društvi.

Pri uresničevanju svojih nalog je Združenje sodelovalo s predstavniki Slovenske vojske in 430. divizionu v Ankaranu, z drugimi veteranskimi organizacijami, društvi upokojencev, kulturnimi, izobraževalnimi in drugimi organizacijami.

Združenje redno sodeluje z borčevskimi organizacijami Hrvaške (Istrska in Goransko – primorska županija).

Stalne stike imamo z organizacijo ANPI tržaškega območja, združenjem Promemoria, z organizacijo ANED oziroma s komitejem za taborišče Rižarno. Sodelujemo v FORUMU antifašističnih organizacij Jadransko jonske pobude.

Marijan Križman predsednik Združenja je tudi podpredsednik Zveze združenj borcev za vrednote NOB Slovenije.

8. Odbor Združenja

Odbor Združenja je imel v mandatu 2015 – 2017 15 rednih sej. Poleg gradiv, ki so vsebina odločanja na skupščini, je obravnaval vprašanja, ki so v pristojnosti odbora: dogovor o izvedbi proslav in srečanj, sodelovanje z drugimi združenji, društvi in organizacijami, delovanje organov Združenja, krajevnih organizacij, gospodarjenje in finančno poslovanje Združenja ter naloge vezane na regijski ali republiški značaj. Nanje smo glede na tematiko vabili tudi predsednike komisij ter druge predstavnike. V veliko pomoč predsedniku in Odboru je delovanje kolegija kot posvetovalnega organa. Sestajal se je pred sejami odbora, oblikoval predloge in stališča ali mnenja ter jih posredoval Odboru Združenja. Po pooblastilu Odbora je opravljal tudi druge naloge, večinoma akcijskega značaja. V drugi polovici leta 2017 in v lanskem letu je odbor deloval v okrnjeni sestavi, saj sta umrla dva člana Sveto Krmac in član Bogomir Baraga. Prav tako se nekateri člani zaradi drugih delovnih obveznosti ne udeležujejo sej, zato je bilo izredno težko zagotavljati sklepčnost.

9. Nadzorni odbor

Sestajal se je pred obravnavo in sprejetjem zaključnega računa in poslovnega poročila, spremljal finančno poslovanje in posredoval svoja stališča oz. sklepe.

10. Častno razsodišče

V tem času se ni sestalo, ker ni prejelo nobenega predloga za obravnavo. V skladu z določili statuta bo potrebno sprejeti pravilnik o delu ČR in opredeliti postopke delovanja.

11. Delovanje komisij in interesnih združenj

V okviru združenja delujejo tudi nekatera delovna telesa: komisija za politične zapornike in žrtve nacifašizma, komisija za spomeniško varstvo, Domicilni odbor Istrskega odreda, Skupnost partizanskih učiteljev Primorske, Skupnosti VOS – OF Južne Primorske, Komite za taborišče Rižarno in Klub brigadirjev za Slovensko Istro in Južno Primorsko. Te skupnosti delujejo po lastnih programih, vendar usklajeno s programom Združenja. V letu 2018 je Klub brigadirjev za Slovensko Istro in Južno Primorsko postal samostojno društvo.

Koper, marec 2019

Predsednik
Marijan Križman